

Բ Ի Ի Ր Ա Կ Ն

Լ Ր Ա Ք Ի Ր

ԱՌ ԱՅԺՄ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Գաւառներ ու Պոլիս Տարեկան 50 Գրուշ
, վեցամեսեայ 30

Օտար երկիրներ

Հ Ա Ս Յ Է

ՍՄԲԱՏ ԴԱԻԹԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ ԲԻՐԱԿՆԻ

Գաղափար խոն, Պաշտէ գաբու, Կ. Պոլիս

ԿՐՕՆԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԵՄԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Կրօնափոխութեան անտեղի շար-
ժում մը սկսած է վաճի մէջ, ինչ-
պէս «Բիւրակն»ի ներկայ համարի
Ազգ. Լուրերուն մէջ մանրամաս-
նուած է:

Այս տեսակ շարժումներու դըր-
դողները ո՛չ երկրին և ո՛չ ժողովուր-
դին օգտակար տարրեր չեն, քանի
որ հերձուած կը պատճառեն ազ-
գին մէջ, իսկ ենթականերն ալ շատ
պարզամիտ ու իրենց ըրածին գի-
տակցութիւնը չունեցողներ միայն
կրնան ըլլալ:

«Բաժանման (կրօնափոխութեան)
այս շարժումներն այս երկրին մէջ
ամենուն համար — օսմանեան հայ-
րենիքը ճշմարիտ սիրողներուն հա-
մար — ցաւ կուտան, վասն զի կը
տկարացնեն մարմին մը որ արդէն
բաւական զօրութիւն չունի կրթա-
կան, կրօնական ու բարեգործական
շաւղին մէջ ընկու ամէն ինչ որ կը
զգայ թէ պէտք է ընել »:

Այս բաժանման մասնակցողները
չեն առաջնորդուիր ո՛ր և է խորունկ
համոզումէ, դատողութենէ. — այլ
լոկ նիւթական անձկութենէ մղ-
ուած, վաղանցիկ դրդուածներէ դըր-
դուած կամ ո՛ր և է առերևոյթ
շահու մը ակնկալութեամբ շրջած՝
կամ կրքի, ինքնասիրութեան պէս
շարժառիթներէ կուրացած՝ կը յա-
րին նոր կրօնքի մը, որպէս զի ու-
նենան անձնապէս՝ իբր թէ աւելի
փայլուն դիրք մը և իրենց ուղածն
ընեն, և կամ ամէն նոր բանի յա-
րելու թեթեւամտութիւնն ունին:

«Մեր դիտողութիւնը կը սորվե-
ցընէ մեզի թէ այս շարժումները
կ'անհետին ժամանակ մը ետքը, ե-
թէ մենք հալածանքով կամ բուռն
վիճաբանութեամբ չոգեւորենք զա-
նոնք: Հովը, որով կը յուսանք մա-
րիւ զանոնք, աւելի կ'արծարծէ ա-
նոնց բոցը »(1)

(1) Ասոր իբրեւ օրինակ առաջ բերենք
թէ 40-50 տարի առաջ մեր մէջ սկիզբ
առած կրօնափոխութիւնները պիտի չըլ-

«Սակայն եթէ եկեղեցին ու ժողովուրդը որմէ բաժնուած են անոնք, սիրով ու համբերութեամբ վարուին անոնց հետ, կը հաւատանք թէ անոնց մէջ գտնուող ճշմարիտ մարդիկ պիտի տեսնեն իրենց սխալը և վերստին պիտի միանան իրենց մայր-եկեղեցիին»⁽¹⁾

Հետևաբար, այդ բարեմիտներուն յիշեցնել կը փութանք թէ՛ 1. Կրօնք փոխելով՝ այսինքն Հայ ազգ. եկեղեցիէն զատուելով՝ ո՛չ աշխարհային և ո՛չ ալ հանդերձեալ կեանքին մէջ տարբերութիւն կամ առաւելութիւն չպիտի վայելեն: Ընդհակառակն, չապիկ փոխելու պէս կրօնք փոխելու տրամադիր երեցոյներուն վրայ տարակոյս չկայ թէ հանդերձեալ կեանքին մէջ պիտի ծանրանայ աւելի մեծ դատապարտութիւն մը, եւ պիտի հրաւիրուին համար տալու որ աշխարհային սին պատրուակով թողուցին այն սկզբունքներն ու կրօնական դաւանութիւն որունը մէջ ծնած էին. ասոնք պիտի նմանին ճիշտ պահակ զինուորին որ ո՛ր և է պատճառով իրաւունք չունի ձգել հեռանալ իրեն սահմանեալ պահակատեղէն, և եթէ հեռանայ, իրեւ կարգապահութեան դէմ անսաստող, պիտի

լային, եթէ ազգին մեծամասնութիւնը հալածանքի եւ աններողութեան ոգիով վարուած չըլլար իր մոլորած եղբայրներուն հետ:

(1) Չակերտի մէջ առնուած երեք պարբերութիւնները նոյն իսկ «Աւետաբերի» նման թերթի մը կարծիքն են, ինչ որ կ'ապացուցանէ թէ մեր բողոքական եղբայրներն ու անոնց մտաւոր ուղղութիւն տուող յարգելի անձերն ալ մեզի կատարելապէս համամիտ ու համակարծիք են ներկայ յօղուածին անվիճելի հիման վրայ:

կրէ ծանրագոյն պատիժը: 2. Ներկայ դարուն մէջ, ամէն մարդ համոզուած ըլլալու է թէ կրնայ՝ իր գտնուած ազգ. կրօնքին ու եկեղեցիին մէջ մնալով ալ՝ վայելել Աստուծոյ Արքայութիւնը, երբ մեռնի. — բաւ է որ Աստուծոյ հաճելի կեանք ունենայ: (Այս երկու նկատումները՝ անոնց համար որ կրօնական հայեացքներու մէջ շատ խորասուզուած են): 3. Հայ-ազգային եկեղեցիէն զատուողներն աշխարհային ո՛ր և է փառք, շահ, արտօնութիւն ալ չպիտի ունենան. զի կայսերական կառավարութիւնն իր հըպատակներուն մէջ ո՛ր և է խտրութիւն չի դնել ինչ ազգի և կրօնքի ալ պատկանին. ուրեմն անոնք պիտի մնան ինչպէս էին առաջ, երբ կը գտնուէին Հայոց Պատրիարքարանի իրաւասութեան տակ, և պիտի կատարեն հպատակի պարտականութիւնները: 4. Կրօնափոխները՝ որ իրենց ազգային եկեղեցիէն ու դարաւոր աւանդութիւններէն կը զատուին, թող լաւ գիտնան թէ՛ ո՛չ միայն մինչեւ մահ խղճի խայթէն պիտի տանջուին, այլ զիրենք չըջապատող ազգերուն ու ժողովուրդներուն առջեւ ալ դասալիք պիտի նկատուին, տեսակ մը խղճահարութեան ու ամօթի նշաւակ. եւ իրենց համար միշտ պիտի յեղյեղուի սահանրածանօթ խօսքը. «Եթէ աղէկ մարդ ըլլար, իր կրօնքն ու ազգութիւնը չէր փոխեր»: 5. Չարաչար կը սխալին կրօնափոխները, եթէ կը կարծեն որ զիրենք այս ձախող դըրութեան, այս նշաւակիչ ու նուաստացուցիչ սխալին առաջնորդողները ո՛ր և է իրաւասութեան ու պաշտպանութեան իրաւունք կարող ըլլան ունենալ իրենց ծուղակին բռնուող միամիտներուն վրայ: Օսման-

եան Պետութեան հովանիին տակ ապրող Հայերը միշտ սիրելագոյն ու հաւատարմագոյն տարրն են, եւ միշտ Հայ Ազգին մեծամասնութեան անջատուող դիւրահաւանները պիտի նմանին իրենց հայրենի տնէն բաժնուող զաւկըներու, որոնք ազգ. մեծ փարախէն հեռացած՝ Պատրիարքարանի հովանիէն զրկուած ըլլալուն պիտի զղջան վաղը՝ զիրենք կրօնափոխութեան դրդող օտար գործիչներէն լքուած, արհամարհուած և անարգուած իսկ, վասն զի Օսմ. փառապանծ Դահուռն փարած Հայ Պատրիարքարանն, ինչպէս անցեալին մէջ՝ նոյնպէս եւ ապագային, պետութեան բարեհաճ հովանիին տակ պիտի կրնայ պահել, պաշտպանել, խնամել հայ տարրը, եւ պիտի առաջնորդէ զայն նիւթական, բարոյական, մտաւոր ու տնտեսական զարգացման՝ ամէնէն ապահով ու տեւական միջոցներով:

Վերջապէս, կրօնափոխութեան վրայ ո՛ր եւ է յոյս դնողներուն կը յիշեցնենք Աւետարանի ծանօթ «Անառակ օրդին» որ վերջ ի վերջոյ իր հայրենի տունն ու գիրկը գտաւ միակ անքայլ ապաւէնը:

Խղճի և համոզման ազատութեան հակառակ չըլլալով հանդերձ, կըրնանք առաջ բերել իբրեւ ժամանակի բերմունք ու նշանակելի երևոյթ: Անդղիոյ նման զարգացած ու ազատախոհ ազգի մը նոր ձգտումներն ու ցնցումները որոնք ի յայտ կուգան այս միջոցիս՝ Բրիտանական երկրին զանազան կողմերը՝ դէպի ծիսականութիւն, Աւասիկ պերճախօս օրինակ ու ապացոյց ընդդէմ անոնց որ Հայ եկեղեցիի ծէսերն ու խորհուրդները, վարդապետութիւններն ու արարողութիւնները պատուակ բռնելով՝ այսքան տարի է,

ազգին մէջ հերձուած քարոզեցին և կաթուղի կամ բողոքական բաժանումներ ստեղծեցին:

Անկլիքան կղերը, իր կողմն ունենալով հանրային կարծիքը, սկըսած է ի գործ դնել Հայ եկեղեցւոյ յատուկ ծէսեր՝ խոստովանութիւն, հաղորդութիւն, պատարագ, խընկարկութիւն, խաչակնքում, եւայլն: Անգլիական Կարեւոր ու լուրջ թերթեր, Թայմզ, Սթանտարտ, Տէյլի-նիւզ ևայլն, Լոնտոնի, Լիվերպուլի և ուրիշ կեդրոններու այս շարժման այլ եւ այլ պարագաները կը նկարագրեն շարժներէ ի վեր:

Այս երեւոյթն ալ օտար գործիչներու մտադրութեան արժանի է:

Ս. Դ.

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ԽԱՂԱՄՈՒՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

ԴԱՐԱՎԵՐՋՈՒԷ

Ա.

Թուիս, բարակ, խնամով ածիլուած դէմք մը, վերջին նորաձեւութեան վրայ կաղապարուած փողկապ մը՝ մատի պէս նուրբ իր պարանոցին վրայ ձգուած, թիկնոց մը՝ ազնիւ կերպասէ շինուած, որ օղիի, խաղի եւ զբօսանքի պարբերական յաջորդականութիւններէն յոգնած, դուռնատած, մաշած բան մը ունի միշտ իր վրան, երկա՛ր Ֆէս մը՝ որուն մէջ կը կորսուի շուայտութիւններու, զիջելային յոգնութիւններու մէջ սպառած, հալած զլուխ մը. վերջապէս բարձր, վայելչագեղ հասակ մը՝ որուն ա՛յնքան լաւ յարմարցուած է ծանրագին ժամացոյց մը՝ սակի չղթայով ու ոսկեծիր մասնագունտով. ահա՛ այն շիք երիտասարդը զոր դարավերջիկի անունով ճանչցած հմ միշտ:

Հաղիւ երեսուն տարեկան՝ բայց կեանքի ձմեռը՝ իր անջինջ, անողոք խորշումները ձգած է արդէն անոր լայն ճակտին վրայ։ Ընկերութեան մէջ առաջին մարդը զրեթէ՝ օժտուած անխոնջ, աննուաճ կամքով մը՝ ամէն տեղ մտնելու, ելլելու, փայլելու, ծախուելու։ Յորեկները՝ ժամը երեքին կ'ելլէ անկողնէն, մինչեւ ժամը հինգ կը մնայ մտախոհ, երազուն, անշարժ՝ կեանքի ունայնութիւններով սեւեռարիւ։ Հինգին կաթով թէ՛յ մը կը խմէ, իւղաթուրմ գաթայով՝ կարագ ու մեղրի թեթեւ նախաճաշ մը կ'ընէ ու հովի պէս արագ՝ դուրս կը նետուի տենդոտ ու ա՛յնքան փութիւտ՝ որպէս թէ իր յապաղումէն աշխարհ արարատ օգտուած՝ միլիոններ խաղցած կամ կենսական շահեր վտանգուած ըլլային։

Մինչեւ ժամը եօթը կը դեգերի աստ անդ, ծանօթ դէմքերու հետ կը տեսակցի, օրուան նշանաւոր կամ աննշան ոչնչութիւններուն կը տեղեկանայ, իր սրամտութիւնն ու զուարթախօսութիւնը կը փայլեցնէ, յետոյ կը վազէ այլ եւ այլ տեղեր՝ կարեւոր անձնաւորութեանց հետ լուրջ կամ զուարթ քանի մը կատակներ կը փոխանակէ, քաղքին երեւելի ազնուականներուն մէջ տեղի ունեցած անցուղարձերը, վէճերը, նախանձութիւնները, հակառակութիւնները կը հասկնայ, կը հաւաքէ խնամով, կ'ուսումնասիրէ զանոնք ու ժամը ութին գործին գլուխը կ'անցնի՝ անհունապէս դոհ՝ գործերու յաջող ելքէն։

Հոն կ'ընդունի այցելութիւններ ամէնկարգի մարդոց կողմէն, կը լսէ՝ լարուած ուշադրութեամբ՝ մանրամասնութիւններն օրուան ամէնէն աննշան դէպքերուն, իր կարծիքները կը յայտնէ, իր համոզումները կը բացատրէ, միեւնոյն ժամանակ իր կամ ուրիշներու դործերը կը կարգադրէ, կը զրէ, կը հաշուէ, ընթացիկ մանր մունր յարարկական գործողութիւններ կը կանոնաւորէ, կը բարեփոխէ, կը չափէ ու կը ձեւէ արագօրէն, մաթեմատիկական ճշտութեամբ, ու ժամը տասին ամէն բան վեր-

ջացուցած, ա՛լ տաղտկացած, ձանձրացած՝ տո՛ւն, տո՛ւն կը վերադառնայ արտորնօք։

Պզտիկ ճաշ մըն ալ այս անգամ կ'ընէ՝ խորտիկի կամ երչիկի քանի մը համեղ պատառներով ու կրկին՝ դոհ, ժըպտադէմ, սէգ ու կանացի նաղանքով մը կ'իջնէ պարտէզ ուր զինքը կ'ընդունի՝ պաշտոններու ընտրեալ երամ մը՝ հազար մեծարանքներով։

Կակուղ, բարձր, փառաշուք տապաւտակի մը վրայ նստած է ան հիմակ։

Նախ՝ ծանրօրէն կ'սկսի օրուան անցքերուն մէկ ամփոփ ու հակիրճ նկարն ընել իր ընկերներուն, որոնք ծանրագոյն հետաքրքրութեամբ կը լսեն զինքը, չի կորանցնելով ամէնէն չնչին մէկ բառն անգամ։ Ետոյ՝ կամաց կամաց ոգեւորուած՝ սրամտօրէն կ'սկսի անհատնում չարքն իր ակնարկութեանց՝ այս ինչ դեղանի կնոջ կամ այն ինչ դեռատի շուշան օրիորդի նկատմամբ՝ մերթ գոռոզութեամբ պոստելով յօնքերն ու մեղկօրէն երկնալով տապաստակին վրայ, եւ մերթ բիրտ բացազանչութիւններու մէջ՝ վերէն ի վար հերքելով այն ամէն զրոյցներն ու վայրահաշուութիւնները՝ զոր դեռ վայրկեան մը առաջ խիղճը բաժնէ նուիրագործելու ասպետօրէն։

Ի՞նչ յոյլ, անփոյթ, տրհամարհոտ՝ իր կեցուածքը, իր նիստ ու կացը․ ի՞նչ մեղապարտ՝ իր բառերուն խառնամառն հիւսուածքը՝ երբ սիրային անգաղանապահութիւններ գուրս կը թափէ՝ խօլ, օտանձարձակ զգայնականութեան մը անձնատուր։

Բայց արդէն ժամը տասն է։ Ա՛հ, օղի՛ բերէք, օղի՛։

Ու կ'սկսի օղին ու օղին հետ՝ անբաժան թաւին ալ։

Կը խմէ ու կը խմէ անիկա՝ անյա՛գ, անկո՛ւշտ, անձանձի՛ւ։ Կը խմէ ու կը խաղայ նաեւ եռանդուն, անխոնջ, կորովալից։ Արծաթ քառուկանոցներ, յետոյ քառորդ մէճիւններ, վերջապէս մէճիւնիչներ իրարու կը յաջորդեն հետըզհետէ։ Կուտայ, կ'առնէ, կը ցանէ, կը

գրպանէ. յետոյ նորէն կուտայ ալիերով, նորէն կը շահի անխռով ու կրկին կը կորսնցնէ՝ միշտ, անհոգ, անտարբեր, խիզախ ու միշտ անայլայլ:

Բ.

Բայց գիշեր է արդէն: Օհ, դէպի սենեակ՝ պարտէզէն՝ որ ա՛լ կորսնցուցած է իր հմայքը, Հիմակ սենեակի մէջ ինք փառաւոր, շքե՛ղ, հանգստաւէ՛տ: Դարավերջիկ մեր հերոսը հոն բազմած՝ յաղթականի՛ մը յոխորտանքով, անհանգիստ, յուզումնալի՛ց՝ կը խմէ ու կը խաղայ միշտ: Խոնջէնք, ձանձրոյթ, տաղտուկ ու դժգոհանք չէ՛ն մթաղներ երբեք անոր տոգոյն, վտիտ, ոսկրուտ, դէմքը, որ զգլխիչ լամբարին յորդ ճառագայթման առջեւ ճշմարիտ կմախքի մը տխուր այլադանութիւնները կը բերէ անողոր:

Եւ անա՛ կէս գիշեր: Օղին կը շարունակուի ու խաղն ալ մէկտեղ: Բայց մեր հերոսը՝ խոփոռում, տհաճութիւն ցոյց տալու կը միտի տակաւ, շո՛ւն բախտը երեւէ է դարձուցեր անոր: Խեղճը՝ անհամբեր, տենդոտ, կատաղի զայրուցքով մը կը լափէ թաւիին տախտակը, բայց զա՛ր՝ այդ անշնորհք ոսկորի կտորը, յամառօրէն կ'ընդլզի, կ'անասատէ, կ'ըմբոստանայ ու մէկիկ մէկիկ կը պարպէ իր քսակին բոլոր մանրուքը ու խոշոր դրամներն ալ միասին:

Ո՛ւր են հիմակ փաղաքշող, ողորքիչ, նազելաշուք բառերը, գգուալից կոչումները, փայփայանքներն ու տխրոսները, որոնցմով մեր դարավերջիկը կը մկրտէր իր զարը, իր բախտն ու ձիրքերը: Ա՛լ թշուառ է անիկա ու իր ձայնը կորսնցուցած է իր հնչական, մեղադաշնակ նաղանքը, դարձդարձիկ ոլորումները ու սիրավառ, հոգեհմայ իր ծեքճեքումներն ու կտորտուքները. խռպոտ, խեղդուկ, նողկալի, հայհոյիչ աղաղակ մըն է որ կը պատռէ անոր կուրծքը ու կը խեղդէ անոր կոկորդը՝ անուշաբոյր փողկապը քճճճուած անհարկի չիշփումներէն ու հոգեկան ահուելի, սոսկաղդեցիկ ցնցում-

ներէն: Աչքերը՝ մանրցած, յուսահատօրէն պղտիկցած, հիմակ իրենց ակնակապիճներուն մէջ երկու խոռոչներէն պարզապէս. լղրճուկ, մարած, մեռա՛ծ կած՝ կըլտուքներով:

Կէս գիշերը շատոնց անցած է արդէն: Քաղքին մէջ ա՛լ ամէն ձայն լռած, ամէն ճրագ մարած, գիշերուան խորունկ լըռութիւնն է որ կը տիրէ միահեծան: Մեր շիք երիտասարդը, ընկերականութեան այդ փափուկ ծաղիկը, սիրուն դարավերջիկը՝ վերջապէս յոգնած, քրտնած, ուժասպառ կը նետէ դարը մէկ դի՛ անլուր հայհոյութիւններու անհուն տարափ մը տեղալով անոր վրայ, ու կը նետէ նաեւ բարկացայտ ու խելայեղ՝ օղիին բաժակն որ ջարդ ու փշուր կ'ըլլայ տախտակամածին վրայ, ու ինքը՝ պահ մը դուրս կը նետուի այդ ժահաբոյր վայրէն, որ կը նեղէ զինքն, որ պիտի խեղդէ, պիտի սպաննէ զինքը կարծես:

Հիմակ խնամով ածիլուած դէմքը մեր քնքուշ դարավերջիկին՝ յոգնութեան, յուսահատութեան բերած քայքայումներէն ու այլանդակութիւններէն անձանաչ, թիկնոցը՝ օղիի ու խաղի անդուլ երերումներէն ճմրթկուած, երկար, խողանկուած ֆեւք՝ մէկ կողմ կախուած փոշեպատ ու տխո՛ւր. կուրծքին վրայ ժամացոյցն ու շղթան այլանդակօրէն լքուած, մեծախօս բերնին մէջ ու ստախօս լեզուին տակ պոռոտանքն ու յոխորտանքը լռած առ յաւէտ, նկնացած ու չքացած՝ վերջապէս հասակին վայելչութիւնն ու շնորհքը, պրչանքն ու պերճանքը, պերեւեթն ու սեթեւեթ յաւիտենապէս թոռմած. այն գոռոզ, վէս, խրոխտ դարավերջիկին՝ օղիին գոլորշիներուն ու խաղին ձախողուածներուն ներքեւ պղտիկցած, պղտիկցա՛ծ, բուռ մը դարձած՝ անկողին կը նետուի ուշաթափ, խելացնո՛ր, անգիտա՛կ իր էութեանը. խո՛ւլ՝ իր շուրջը լարճրացած յիշօցներուն, հայհուչներուն ու պոռչտուքներուն, կը նետուի անկողին՝ հո՛ն խեղդելու պժգանքն իր կեանքին ու զաղրանքն իր ամօթին: Այսպէս արդա-

բացնելով իր կազմած աղտոտ , մեծ համ-
բաւը՝ զոր կը կրէ ասպետօրէն դարա-
վերջիկ պատկառելի՝ անուշին ապաս-
տանած :

Մ . Ա . ԹՈՒՐԵԱՆ

ՆԱՅՈՒԱԾՔ ՄԸ

(ՈՐԲՈՒՀԻՆ)

-Փոքրիկ, սեւաչուի աղջիկ մ'էր տժգոյն,
Հաղիւ մետասան գարուններ տեսած .
Թոյնքին տակ կամար՝ աչեր փափլուռն ,
Սիրոյ կրակէն դեռ նոր բռնկած :

-Բարակ , նազելի իրանին պըսակ ,
Ունէր գըլուխ մը սեւ սաթէ վարսուոր ,
Յոյն քիթ մը սիրուն , չրթներ կարմո-
րակ ,
Ում չէր հըպած դեռ բերան նենգաւոր :

-Անպաճոյճ ու պարզ ունէր պարեգօտ ,
Աղջիկն այն որբուկ չունէր զինդ, ման-
եակ .

Անցնելով մօտէս դիմօք պատկառոտ ,
Զըգեց վրաս նայուածք մի, չող գերդ փայ-
լակ :

-Իր զարդն էր միակ սեւորակ աչեր ,
Կամար յօնքին տակ չողալով պայծառ .
Այն աղու նայուածք, աշխարհ մը կ'արժէր .
Ու գերէր սըրտեր խանձով սիրավառ :

Կարին .

Ս . ՇԵՀՐԷՐ

ԲԱՆՈՒՅ Ի ՅԱՆԱՆԱՔԻ

— Ո՛վ Բաղկեդոն՝ զոր արփողի պէս գըրկած՝
Ծովը փրփրած քրունքներով կը պագնէ,
Դաւեթուդ մէջ՝ ժպտին ծաղկումն իրարու
Հիւրիներուն պէս զոր ֆերթոյն երազէ . . . :

Կապոյս երկինքոյ յափճակէ զմիսս ի ցնոր .
Յալիսդ՝ Արեւ լիաբուռն ոսկի կը ցանէ,
Քո հոսաւէ՛ մարգաց վրայէն քեւածող
Օդն անուշակ զարիւնն ի բոց կը վառէ :

Ի՛նչ հանոյ՛ քո շաւղաց բաղին մէջ անել
Թափառելով՝ մորմենիներ փրցընել
Եւ պատահիլ ծաղկի ժպտի մ'ի խորս ինչ . . . :

Բայց ի՛նչ պաղ ջուր, Տէ՛ր Աստուած, յայս ըզմայլման ,
Այդ երկնքին տակ՝ այդ չճաղ դրախտից մէջ . . .
Երկու պարոն նստէր են նա՛րս կը խաղան :

Թ . Թ .

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Բնալեղով (aluminium) շինուած տուն մը. — Հնախօսական գիւետք. — Ծաղկի քաղաքներու որդերը ջնջել. . . Շագանակով. — Որքալուինը ոչնչացնելու միջոց մ'ալ. — Քիչ մ'ալ լուսանկարչութիւն:

Շիքակօի, տարօրինակութիւններու այդ ոստանին մէջ, վերջերս շինուած է իսկատիպ տուն մը, որուն դրսի երեսները փոխանակ աղիւսի՝ շինուած են բնալեղէ թիթեղներով, դրսիէ էջս սանթրիմ թանձրութեամբ:

Շէնքը, կ'ըսէ ֆրանսական թերթ մը, որ բնականաբար անկիզելի է, պաշտպանուած է երկաթէ զօրաւոր ձողերով՝ սիւններու վրայ հաստատուած: Այս սիւններուն մէջտեղերը դրուած են բնալեղէ թիթեղները, իւրաքանչիւրը 80 հարմէթր մեծութեամբ:

Պատուհանի շրջանակներ (croisillon) զանոնք կը շրջապատեն եւ հաստատուն կը բռնեն: Դործածուած մետաղին բաղադրութիւնը կը կազմէ 90 մաս բնալեղ եւ 10 մաս պղինձ:

Այս դարաւերջիկ շէնքին մէկ հետաքրքրական կողմն ալ պատուհաններուն ծաւալն է, որոնց իւրաքանչիւրը $6\frac{1}{2}$ մէթրէ աւելի լայնութիւն ունի:

Իր տեսակին մէջ միակ այս տունին բարձրութիւնն է 61 մէթր եւ ունի 17 յարկ:

* * Ստորերկեայ կառախումբը՝ որ պիտի անցնի Բարիդի փողոցներուն տակէն — թերեւս անգամ մըն ալ ցնցելու խեղճ Բարիդեանները — պիտի վերջանայ 1900ի Արուեստահանդէսին համար. հիմակուրնէ ասոր համար ուշի ուշով պեղումներ տեղի կ'ունենան, նոյն իսկ Բարիդի կեդրոնէն փոքրուած ատեն գտնուած է Բիրամիտներու հրապարակին տակը խոր փոս մը, 2 մէթր տրամագծով եւ 50 սանթրիմ պատի թանձրութեամբ: («Նապիւտ») ըսածին նայելով ատ միեւնոյն տեղը դատ-

նուած են նաեւ արքունի հին ստորերկրեայ ակոսներու աւերակներ, որոնք կը կարծուի թէ Կատարինէ Մէտիլի թագունին օրով շինուած ըլլան, Տըլորմ ֆրանսացի ճարտարապետէն, եւ յետոյ 10^{րդ} տարին, Բարիդի Աւաջին Հիւպատոսութեան հրովարտակով քանդուած՝ Բուրդերու շինութեան համար: Ասոնցմէ զատ տաշուած քարէ գետնուղի մըն ալ գտնուեր է, որուն պատերը 1.30 մէթր լայնութիւն եւ 1.90 մէթր թանձրութիւն ունին: Չգիտցուի թէ ի՞նչ բանի սահմանուած էր ասիկա:

* * Շագանակով որդերու ոչնչաւացում. — այո՛, զարմանալու բան մը չկայ սակայն, տեսէք ի՞նչ կ'ըսէ « Ռըվիւ Սիանթիֆիք »: Շատ պարզ բան մըն է. կ'առնէք քանի մը հատ չորացած հնդկական շագանակ, մուրճով լաւ մը ծեծելէ եւ մանրելէ ետքը կը դնէք 1 լիտր ջուրին մէջ 8 շագանակ: 24 ժամ շարունակ այսպէս մնալով՝ ջուրը պտուղին լեղի եւ ժամտահամ մասերը կը ծծէ, անկէ վերջը ա'լ կրնաք դործածել զայն: Եթէ ջնջել կ'ուզէք ձեր թաղարներուն մէջէն որդերը, մասնաւորապէս սօղովնան կոչուած անպիտանը, կ'առնէք այս ջրէն եւ լաւ մը կը ջրէք թաղարները: Տունկերը, այս կերպով ո՛ր է է՛լեւս չեն կրեր, սակայն, քանի մը վայրկեան վերջը, պիտի տեսնէք թէ որդերուն համար ալ անանկ չէ, ասոնք կը շտապեն փախչիլ հողին մէջէն, վերը, միջոցին մէջ, կը տքնին, կը տապալակին քիչ մը եւ վերջապէս կը սատկին: Եւ անոնք որ դեռ կը մնան հողին տակը, իրենք ալ քիչ վերջը միեւնոյն բախտին զոհ կ'երթան:

Ասոր համար ոռոգում մը միայն կը բաւէ:

* * Քանի որ խօսքերնիս սա անպիտան մանրէներուն վրայ է (ներողութիւն կը խնդրեմ Տօքթ. Տաղաւարեանէ), երկու խօսք ալ Սոսպոնի ուսուցիչներէն Պ. Հէնրի Կոքէնի գիւտին վրայ ընենք, եթէ երբեք ներելի է այսպէս կոչել լոկ զիտողութեան եւ խորագնին քննութեան արդիւնք եղող հնարք մը:

Որթալուիճը ջնջելու նոր միջոց մըն է ասիկա, թելադրուած տարրեր տեսակ թոյներու բոյսերու վրայ ըրած ազդեցութեան զննութիւններէն: Փորձով տեսնուած է թէ կիւնակաւ բօղասիւմ (cyanure de potassium) կոչուած աղը կենդանիներէն համեմատաբար նուազ թունաւոր ազդեցութիւն ունի բոյսերուն վրայ: Ասկէ հետեւցնելով Կորէն խորհած է որթալուիճէ վարակուած որդատունկերը կիւնակաւ լուծաջրով ոռոգել, մինչեւ իրենց արմատիկները, այս կերպով բոլոր որթալուիճները սպաննուած են, առանց տունկերուն ո'ւ է փնաս մը ընելու:

Շատ մը այգեգործներ կատարեցին այս փորձերը, հարիւրին 1 համեմատութեամբ կիւնակաւ բօղասիւմով եւ, 15 օր վերջը սքանչելի արդիւնքներ ձեռք բերին բոլոր որթալուիճներն ոչնչացընելով:

* * * Գարշելի ճճիներով այսչափ ըզբաղելէ վերջը, կ'արժէ անշուշտ ներկուտող ալ լուսանկարչութեան նուիրել, վերջացնելէ առաջ:

Լուսանկարներու վրայ արձանագրութիւն կամ ստորագրութիւն գրել ուղղութիւնն ուշադրութեան կը յանձնենք «Բըթի Թան»ի հետեւեալ տողերը:

«Ասոր համար բաւական թանձր մելանով լուսանկարին ճերմակ մնացած եզերքներուն վրայ կը գրէք ինչ որ կ'ուզէք, օրինակի համար ձեր անունը, յետոյ փորձը պիտդու-ֆաւորոն կոչուած երկու թերթերու մէջտեղը կը դնէք, այնպէս որ եզերքներէն մէկը միւսէն գրեթէ կէս սանդիւմ կարճ ըլլայ եւ զըրուածքը երեւայ, մինչդեռ միւս կողմը ֆաւորոնին միջոցաւ պաշտպանուած է լոյսէն: Անգամ մը այս գործողութիւնը կատարելէ վերջը, կրնաք ցցունել լոյսին, որ կը սեւցնէ թուղթին գրուած եզերքը. միեւնոյն ատեն ջուրին մէջ թըրջուած վասկայի կտորով մը կը սրբէք մելանը, որով ձեր զրածը սեւ մթութեան մէջ բոլորովին գեղեցիկ ձերմակով մը երեւան կ'ելլէ»:

Անկէ վերջը կը մնայ միայն լուսանկարը գունաւորել եւ փայլեցնել սովորական միջոցներով:

ԵՂԻԱԶԱՐ ՄԻՍԱԳԵԱՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՎԷՊ — ԱՌԱԿ

(Շար. «Բիւրակնի» թիւ 47-48 եկ)

Մարդկութիւնը փրկագործելու համար աշխարհ եկող Աստուածեղէն էակը երբ երուսաղէմի փառաւոր մուտքը կ'ընէր ականակի վրայ հեծած՝ Բեղանիայի մօտ՝ ուխտանաւերու վառ ձայներուն միջեւ, չորքոտանիին մէկ պայտը կ'իյնայ: Պայտար մը հոն ճամբուն վրայ կեցած կ'ըլլայ՝ գործիքները ձեռքը, անմիջապէս կը մօտենայ անասունին, ու նկատելի ծառայութիւն մը մատուցանելու փութկոտութեամբ, ճարտարօրէն տեղը կը գամէ պայտը: Տիեզերակալ Վերելակը տեսնելով այնքան բազմութեան մէջէն այս խոնարհ արհեստաւորին սրտեռանդն յարգանքն ու գործունէութիւնը՝ կը խորհի բացառիկ պարգեւով մը վարձատրել զանի Ամենակալի յատուկ վեհանձնութեամբ, որ եւ ոչ մէկ ծառայութիւն կ'անտեսէ, ուստի կը հարցունէ անոր. — Ի՞նչ չնորհք կ'ուզես, վարպետ. — Արհեստաւորը Աստուածային ձայնէն շուարած, չի գիտեր ինչ ուզելիք: Երկնային Վարդապետը չըջապատող հրեշտակներէն մէկը, որ այդ պահուն շատ մօտ կը գտնուէր պայտարին, խրատ կուտայ անոր՝ խնդրել իր կնային արքայութիւնը: Մինչ այս մինչ այն, շուարած — չմոռած վարպետը կը լսէ կրկնուիլը նոյն պատգամին, ու ա'լ չդիմանալով ազդու ձայնին, ահուգողով կը պատասխանէ, — Աթոռ մը, տոպրակ մը ու ընկուզենի մ'ունիմ, կը խնդրեմ որ այնպիսի շնորհք մ'ընէք ինծի, որ աթոռիս վրայ նստողը, տոպրակիս մէջ մանուղն ու ընկուզենիիս վրայ ելլողը ալ չկրնայ շարժիլ մինչեւ որ ես հրաման չընեմ:

Թէեւ ուրիշներու համար ըլլայ քիչ

մ'աղետալի, խնդրուած չնորհքը կը տրուի նոյն ժամուէն: Շատ կամ քիչ ժամանակ կ'անցնի, մէյ մ'ալ հոգեւոր հրեշտակը կուգայ պայտարին վերջին շունչը տանելու: Օրհասականը իր կեանքին դարանակալը տեսածին պէս, — « Բարեկամ, հրամմէ, կ'ըսէ. նախ սա աթոռին վրայ նստէ, որպէս զի պատրաստուիմ ու երթանք: Երկնքի պատգամաւորը չի կրնար մերժել իր նոր հպատակի հրաւերն, ու կը բազմի աթոռին վրայ: Բայց զարմա՜նք. ա'լ չի կրնար շարժիլ, ու երկար ատեն թմրած կը մընայ հոն, ի զուր միշտ բոցաճաճանչ թեւերը բազկեւելով և աստղերու կայանը թռչելու փորձեր ընելով: Անեղ ծուղակէն պրծելէ յուսանաւ, կը սկսի աղաչել տան տիրոջ. « Հոգիդ քեզի, աթոռէն ազատէ զիս, եւ թո՛ղ որ մեկնիմ: — Հրամանաւ Գեթսեմանիի ահեղ Սուրբին, ել ու գնա՛: Եւ Սերորը զլսիկոր, եւ թեւերս կաղն ի կաղ, երկնքին ճամբան կը բռնէ ձեռնունայն: Ի՞նչ ժամանակ վերջը՝ խնդիրն արդէն տարաձայնուած երկընքի ամէն յարկերուն մէջ, դեւերու լէզէն մը կը ներկայանայ Ամենակալ Հօր գահոյից առջեւ և արտօնութիւն կը խնդրէ մեկնելու յայնարհ եւ վրէժ լուծելու այն հողածին արարածէն որ թակարդեց « լուսոյ որդի ծն: Արարիչը կուտայ խնդրուած արտօնութիւնը՝ պատուէր տալով դեւերու գնդին՝ փափկութեամբ վարուիլ ուխտադիր — ըմբոստին հետ: Ոգիներու խումբը այն ինչ հասած պայտարին տունը, վարպետորդի արհեստաւորը կը ճանչնայ դանոնք ու անոնց նըպատակը, եւ բոլորովին ապուշ ձեւանալով՝ նախ կը հարցընէ « ո՞վ էք դուք եւ ուստի՞ կուգաք. » պատշաճ պատասխանը տրուելէն վերջը, անկէ կը հաւատամ ձեր երկինքէն գալը, երբ յաջողիք խմբովին մինչեւ գլուխներդ մտանել սա տոպրակին մէջ, փորձեցէք տեսնենք — կ'ըսէ: Դժոխքի պահապանները վերջին ծայր գրգռուած եւ մտքերնին բերելով « իրենց դո՛կն հետ քաղաքավարութեամբ վարուելու » խոստումը՝

կը սկսին զիրար մղել՝ մտնելու համար նեղ կտակն ծոցը, ուր հազիւ աներեւոյթ կը լինին իրենց գլուխները, կ'զգան թէ ալ կաշկանդուած են, ու դուրս ելլելու ա'լ հնար չկայ: Պայտարը անկողնէն կը ցատկէ, հսկայ գաւազանը ձեռք կ'առնէ, եւ ըհ կ'ըսէ ու կը փակցընէ. . . : Սոսկալի աղմուկ մ'է կը բերդի տոպրակին մէջէն. « հոգիդ քեզի՛ մեր հոգին . . . »

Գլխաւոր մահկանացուն. — յանուն Յիսուսի Գրիստոսի, ելէ՛ք ու գացէք — եւ դեւերը շնչասպառ ինքզինքնին կը գտնեն Սանդարամետին դրան առջեւ: Հոգիներու տէրը քիչ մը ատեն ալ արտօնելով հոգեղէն ծառային պայմանադրեալ թակարդը լարել մահու պաշտօնեաներու դէմ, ուրիշ հրեշտակ մը կը ղրկէ չարաշար չվարուելու պատուէր տալով այս վերջինին ալ: Երկնային նոր սուրհանդակը աշխարհք կը հասնի ամբան վերջերը, ուր ընկուղենիներն այնքան հարուստ կ'ըլլան կաթնահամ միրգերով: Փնտուռած մարդը ընկողմանած է իր ընկուղենիին հովանիին ներքեւ: ուրկէ երբ դեռ բաւական հեռուէն կը նշմարէ իր կեանքին ոսոխին գալը, կը շտկուի կը նստի. « Օ՛, բարի՛ հաղար բարի՛ եկար: կ'ըսէ, կը ցանկամ հետեւիլ քեզի բայց դեռ կտակներ ունիմ, քիչ մը միջոց շնորհէ, որպէս զի զանոնք կարգադրեմ, եւ որովհետեւ քեզ նման երկնային հիւրի մը չի վայլեր ինձի սպասել ցածը նստելով, կը տեսնե՛ս սա գեղեցիկ ընկուղենին, երկինքին գոյնին մօտ գոյն, ու անոր բարձրութեանը մօտ բարձրութիւն ունի, հո՛ն ել նստէ քանի մը րոպէ. մինչեւ որ վերջին հրաժեշտս տամ պանդխտավայրիս »: Հրեշտակը կը համակերպի իր ապագայ ուղեկցին առաջարկին, ծառը կ'ելլէ, ու ա'լ չի կրնար ո՛չ վար իջնել ո՛չ վեր ելլել. ի զուր արծուի պէս թեւերը կը բազկէ ու կը բազկէ՝ տեղէն շարժիլ չկայ: Անգութ դարանակալը քա՛հ քա՛հ կը սկըսի խնդալ վարը, մինչ վերէն սաղաստանքի ձայնը կ'աղերսէ իրեն. « Հոգիդ քեզի, թող տուր

զիս, թող տուր երթամ հոն ուրկէ եկայ: — Շատ աղէկ, գնա կ'ըսէ, բայց գիտցիր որ Յիսուսի հեծած աւանակին պայտարէն հոգին առնելը այնքան զիւրին չէ: Հրեշտակը իր շունչը երկինք կ'առնէ... , եւ հոն կը պատմէ իր դասակիցներուն՝ պատահածը: Շատ չի տեւեր ուխտին սահմանը կ'աւարտի, եւ Հայրն ամենակալ հրաման կ'ընէ որ այս մարդը ինքնաբերաբար ա'լ թողու իր աթոռը, տոպրակն ու ընկուզենին, եւ առանց առաջնորդի ճամբորդէ երկինք: Պայտարը ա'լ կը ստիպուի հոս թողուլ ինչ որ ասկէ էր, ու վերէն արուած աւանդը, հոգին, կը սաւառնի դէպ ի աստղերը, կը հասնի արքայութեան դուռը: — Ո՛վ ես դու, կը հարցուի, եւ հազիւ թէ պայ... տարն եմ կ'ըսէ, հրեշտակները աթոռն ու ընկուզենին յիշելով՝ կը փախչին, գուռները կը գոցուին ու մեր ճամբորդը դուրսը կը մնայ: Կը խորհի՛ր կը խորը՛ր. ո՛ւր երթայ. ի՞նչ ընէ, կ'ելլէ ասդին անդին կը դեղերի, ապաստանարան կը փնտռէ, եւ ահա իր դէմ կ'ելլէ դժօխքին դուռը, ուր միեւնոյն հարցումները տեղի կ'ունենան, եւ տոպրակին յիշատակովը սարսափահար դեւերը կը նետուին կրակէ լճին մէջ. ու հոս ալ կը փակուին գուռները: Ա'լ ուր երթայ պայտարը... հոգեդարձ կ'ըլլայ... , ետ կը դառնայ նորէն իր տունը, ուր ա'լ չգտնելով ո'չ աթոռը, ո'չ տոպրակը եւ ո'չ ընկուզենին, անձնատուր կ'ըլլայ վերջին հոգեառի մը...

Արաբկեր

Յ. ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ

ՀԱՍԿԱՓԱՂ

4. Դարձեալ pro domo! — Իտալացի նշանաւոր մարդախօս Մանդէկաճազանազան ազգերու նկարագիրներն որոշելու իբր գլխաւոր աղբիւր ցոյց կուտայ հետեւեալները. 1. Տարիքի համեմատ ամուսնութեանց վիճակագրու-

թիւնն ու ընկերային միջավայրը. 2. Բարեգործութեան վիճակագրութիւնը, ու 3. Կրօնային վիճակը: Ուրախ ենք որ այս առթիւ դարձեալ, մեր ծրագրին համաձայն, կը շեշտենք ազգագրական փըրանքներ հաւաքելու և վերլուծելու շահեկանութիւնը: Կոչում կ'ընենք մեր դաւաճացի բանահաւաքներուն որ մանրակրկիտ ուսումնասիրեն իրենց միջավայրը՝ ճանչնալու համար մեր ամբողջին իմացական ու բարոյական վիճակը: «Բիւրակն»ի ոչ-համակիրներուն վերջին անգամ դիտել կու տանք թէ մեր հրատարակած չոր ու ցամաք կարծուած նիւթերը, (հասկըցիր ազգագրական նըշխարք, ժողովրդական բանահիւսութեան նմոյշները), յաչս գիտական աշխարհի աւելի կարեւորութիւն, արժէք ունին քան անոնք որ մեր թերակիրթ, խորթացած դասակարգին հոգին կը պարարտացնեն: Ինչպէս յաճախ դրած ենք, ազգի մը նըկարագիրը հասկնալու համար խումբ մը գրագէտներու ձաքուտընները, օժ-թուծները չեն զօրեր, այլ ժողովրդի մեծամասնութեան անգիր գպրութեան զիմելու է, ուր խտացած է մեր լաւ կամ գէշ «Բոյս բարուցը» եւ որուն վրայ գուրգուրալու է իբր թանկագին գոհարներու, եւ որ կազմելու են մեր գրականութեան ատաղձը: Ազգ. գրականութիւն կը կոչենք հրատարակուած հանդէսները, օրաթերթները, զրբերը, բայց ասոնց շատերուն մէջ Ազգ. նկարագրին ոչ մէկ նշոյլը կայ. — համաշխարհային գրականութիւն զոր, փոխանակ Ֆրանսերէն կամ անգլիերէն գրելու, հայերէն կը գրենք:

5. Պր. Մ. Աղաբէգեանց ու Զիֆակոյի կրօնային համաժողովը. — Ժամանակին լսած էինք թէ Զիֆակոյի կրօնային համաժողովին (1893) ի միջի այլոց Պր. Մ. Աղաբէգեանց ալ հրաւիրուած է գէթ զրաւոր ներկայացընելու Հայոց կրօնքը: «Լումայ» Կիսամեայ հանդէսը (1899, Յունուար) հրատարակած է Պր. Աղաբէգեանցի «Հարեւանցի հայեացք Հայոց Հեթանոսութեան ու Բրիտանիկութեան

վրայ ճառը: Շատ խեղճ, հինցած-մինցած տեսութիւններ են զորս յարգելի հետազոտողը կը պարզէ Հայոց Հեթանոսական կրօնքին վրայ. տարիներ առաջ, մօտաւորապէս քսան տարի, պրակի մը մէջ այն ատեն մեզի կլլեցուցածն այս անգամ Ամերիկացիներուն ու բովանդակ աշխարհի մարտել կու տայ: Առանց իր կոչումներու աղբիւրները ցոյց տալու, կը յեղիցէ Ֆ. Լընորման, տը Բուպեր, Սէյս, Մորդման եւ ուրիշներ: Մենք լարուած հետաքրքրութեամբ կարդացինք զրուածքը, Ֆ. Լընորմանի, տը Բուպերի, Սէյսի եւ ուրիշներու հետազոտութիւններուն և ոչ տեղ մը հանդիպեցանք, միայն անվարկութեան մատնուած Մորդմանի վարկածներն են զորոնք իբր գիտական ճշմարտութիւն յառաջ կը բերէ: Սխալներ, շփոթութիւններ ալ չատ կան, հարկաւ այնպէս պիտի ըլլայ. կարդալէ, պրպտելէ դադարածներուն ճակատագիրն է աս: Գալով Հայոց Բրիտանիէութեան, մանաւանդ իր ծագման, ճիշտը խօսելով՝ կարդացած ատեննիս շտապունեցանք ու ամչցանք. Թադէոս Առաքեալն է որ հայերը քրիստոնէութեան կը զարձնէ: Եւ պիտի խնդրէինք Վիեննայի Վեր. Միթ. Միաբանութենէն որ քանի մը տարիներէ ի վեր այս նիւթին վրայ ինչ որ գրուեցաւ և թարգմանուեցաւ, հաճի զրկել Պր. Ա. Ղաբէգեանցի որ կարդայ, բայց մէկ կողմէն ալ կը մտածենք թէ պիտի օգտուի այդ զրուածքներէն: Դր. Լուսաւորէն առաջ Հայոց քրիստոնէութիւնը հաստատելու համար, զանազան ենթադրութիւններ կ'ընէ. աւելի պատմական չէ՞ր ըլլար եթէ յիշէր Մերութեան եպիսկոպոսը (Գ. դար) ու Եւսեբիոսի Եկեղց. Պատմ. Թ. 8ը: Պր. Աղաբէգեանց աւելի լաւ կ'ընէր եթէ հրաժարէր այս պատուէն, անպատասխանի թողուր Համաթողովի հրաւերը, քան այսպիսի երկար բարակ ոչ-պատմական փաստերով ու «անդոյ առաւելութիւններով» նախապաշարէր օտար միտքերը: tuti quanti ներու դարը անցած է հիմայ:

6. Կենսագրական սխալ մը. — «Բիւղանդիոն»-ի հրատարակած Նուպար փաշայի կենսագրականներն իրաւքնէ գոհացուցիչ էին, եւ արդարացուն այն համարը թէ Բէշեան լաւ օրագրող մըն է: Բայց համամիտ չենք այն կարծիքին թէ բարեյիշատակ Նուպար փաշա Նախնեաց Մատենագրութենէն մաս մը Փրանսերէնի թարգմանել տուաւ իր մաքի վայելման համար: Սէն-Մարգէն հայագէտէն ի վեր (և անպէտքաւ ալ) բանասիրական մէկ պահանջը մը դարձած էր Եւրոպական գիտական աշխարհին՝ մեր նախնեաց մատենագրութեան մօտէն ծանօթանալու՝ գէթ ո՛ր եւ է եւրոպական թարգմանութեամբ: Ժամանակն օգնեց, Նուպար փաշա իրագործեց եւրոպացի բանասէրներու փափաքը, և այն ատենուան ներհմուտ հայագէտին Վ. Լանկլուայի ձեռքով «Հաւաքածուն» Փրանսերէնի թարգմանել տուաւ: Սխալ է թէ այդ հսկայ աշխատութիւնը միայն Վ. Լանկլուա կատարած է. աշխատակիցներ ունեցած է ան, ինչպէս գիտնական Մ. Էմլն եւ ուրիշներ:

7. Իզմիրեանց մեցանակի արժանացող գործերու քննութիւնը. — Ամսէ մի վեր մերթ ընդ մերթ կը կարդանք Ազգ. Պատրիարքարանի պաշտօնական յայտարարութիւնը թէ «այն հեղինակներն ու բանասէրներն որոնք Ազգ. Դպրութեան վերաբերեալ ու է աշխատութեամբ կը փափաքին մասնակցիլ Սահակ-Մեսրոպեան Դրական Մրցանակաբաշխութեան՝ իրենց աշխատասիրութիւնները յուղարկեն մինչեւ Փետր.ի վերջ»։ Կտակի Գործադիր մնայուն Յանձնաժողովի յարգելի անձնաւորութիւնները, եթէ սովորականին պէս, կանխորոշութիւններով տոգորուած և շատ անգամ նիւթին անտեղեակ քննիչներու դնահատման պիտի դիմեն այս տարի ալ, մեր զիտողութիւններն այժմէն կը կանխենք, երբեք մըտքերնուս ելած չէ թէ, Պ. Դաղբաշեանի կարեւոր երկն ա՛յնպիսի եկեղեցականի մը քննութեան յանձնուած էր որ մեր Պր. Աղաբէգեանցէն աւելի հմուտութիւն

չունի, ու ճանիկեանի «Ակնայ հնու-
թիւնք» գրադէտի մը որ, ներուի մեզի
ըսել, այդպիսի խնդիրներու ձեռնա-
սութենէ զուրկ է, ինչպէս երեւցաւ իր
տեղեկագրէն: Դիտողութեան արժանի
կէտ մըն ալ: Ինչո՞ւ աժեմ չաժեմ քըն-
նիչները առանձնաշնորհեալ դաս մը կազ-
մեն և ամէն ատեն անոնց ղրկուի զը-
նահատելի երկասիրութիւնները. քիչ մըն
ալ բերան-փոխ ըլլանք. միթէ նորեր
չհասա՞ն, նորեր՝ որ հիներէն աւելի կը
համապատասխանեն մեր բանասիրական,
լեզուաբանական ու ազգագրական պա-
հանջքին:

ԽՄԲ.

ԱԶԳԱՅԻՆ

Երկու ազգկանց Համալսարանական
կրթութեան համար. — Կրթասէր ու հը-
մուտ եկեղեցական մը՝ Սամաթիացի եր-
կու ընթացաւարտներու համալսարանա-
կան կրթութեան համար, յանձն առած
է «Բիւրակն» ի Վարչութեան ղրկել
ամսական 10 ֆրանք: Նախորդ 20
ֆրանքի վրայ բարդելով այս 10 ֆր.՝
այժմ տրամադրելի կ'ունենանք 30 ֆր.:

— Ծնորդակալութեամբ ստացանք
Ընտ. բարեկամին «Գրիգոր Աղաթոն,
Ծագում ու Կենսագրութիւն» պրակը,
Միայն կը ցաւինք որ դեռ յարգելի հե-
ղինակին չկրցանք հասկցնել ժամանակիս
լեզուաբանական պահանջքը:

— Տիարպէքիրէն կը գրեն մեզի Դեկտ.
30 թուականով. — «Տիարպէքիր ու իր
չըջակաները բաղմաթիւ հայեր կան բո-
լորովին զուրկ հոգեւոր մխիթարութենէ
և շատ մը գեղեր՝ ուր մոռելներն ա-
ռանց քահանայի կը թաղուին: Երբ ժո-
ղովրդի մը կրօնական—բարոյական կա-
պերը քակուին, ո՞ւր կը հասնի անոր
յուսահատական վիճակը:» Ազգ. Պատ-
րիարքարանի ուշադրութեան արժանի
կէտ մըն ալ:

Նուպար փառայի յուղարկաւորութիւ-
նը. — Նուպար փառայի անգղիացի բա-

րեկամներու խնդրանքով, լորտ Սալըզալը-
րի հեռագրով տեղեկութիւն ուղեց լորտ
Քրոմըրէ թէ հանդուցեալ պետական
մարդուն յուղարկաւորութեան ու թաղ-
ման հանդէսն ե՞րբ պիտի կատարուի:
Խտիվին փափաքն է որ պետական ծախ-
քով կատարուի յուղարկաւորութիւնը
և Գահիրէի մէջ պատրաստութիւններ
կ'ըլլան Ն. Բարձրութեան փափաքը կա-
տարելու: Պօղոս փառա Նուպար Քրան-
սական Ոստանէն մինչև Եղիպտոս պի-
տի ընկերանայ իր հօր դադաղին: Հան-
գուցեալ փառային երկու հարիւրէ աւել-
ի բարեկամները փափաք յայտնեցին
Լոնտոնի մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն
կատարել տալ յուղարկաւորութեան օրը
ուր Նուպարեան ընտանիքի կողմէ ներ-
կայ պիտի դանուի Արամ Ապրոյ սէյ:
Ներկայ պիտի ըլլան Անգղ. Հնդկաստա-
նի, Ս. Միքայէլի ու Ս. Գէորգի պատ-
ուանչան կրող ասպետներ, մարգարի-
րական ու բարեգործական հաստատու-
թեանց ներկայացուցիչներ: Մր. Արչի-
պոլտ Ռոպինսըն հրաւիրագրիւն պիտի
ղրկէ երբ յուղարկաւորութեան օրը ճշ-
դիւ գիտցուի:

— Կայս. կառավարութեան կողմէ
Պատրիարքարանի չնորհուած գումարէն
200 ոսկի ղրկուած է Վանի ու Աղթա-
մարի թեմերուն:

— Երուսաղէմի միաբաններէն ոմանց
ծախքերով, Վանքի սեպհական ընդար-
ձակ արտին մէջ, ծանօթ մեծ օթելի ա-
րեւմտեան կողմը, սկսած է շինութիւնն
բաւական թուով մթերանոցներու և առ-
ներու: Փափաքելի է որ ուրիշ միաբա-
նութիւններ ալ Երուսաղեմացոց օրինա-
կին հետեւէին:

— Օրօր մըն ալ. Կ'ըսուի թէ Գ. էֆ.
Գարակէօղեան Աղարեան գերդաստանին
հետ բանակցութեան մէջ է Բերայի շի-
տակ ճամբուն վրայ Պաղար Ալման հան-
րածանօթ չէնքը իբր 13,000 ոսկիի զը-
նելու համար, զոր կալուած պիտի ընէ
եղեր իր շինելիք որբանոցին:

Սակայն մեր առած մասնաւոր տեղե-
կութեանց նայելով՝ Գրիգոր էֆ. յայ.

տարարեր է թէ որ եւ է բանակցութիւն, սակարկութիւն չընդունիր, եւ թէ ինք պիտի կատարէ կալուածներու գնումը եւ ապա զանոնք պիտի յանձնէ՝ Պատրիարքարանին : Ուղղը թող հաւատայ : Տեսնենք դեռ ինչ փուլերէ պիտի անցնի, ի՞նչ երեւոյթներ պիտի ստանայ սա Գաբակէօզեան կտակը, մինչեւ որ աշուրնիս ձեռքերէ, մինչեւ որ պաշտօնական մարմիններն ալ յուսահատին ու ժառանգորդներու բահեհաճութեան թողուն գործը : Անոնց ուղածն ալ աս է արդէն :

Միւս կողմէ, սակայն, Շէյխ Իսլամի Դրան իր գիմումները կը շարունակէ փաստաբան Սուրէնեան էֆէնտի : Առաջիկայ շաբթու ատիթ կունենաք այս դիմումներու արդիւնքը ծանուցանել :

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը անցեալ շաբթու սկսաւ կարգով այցելել Աղգ. վարժարանները՝ ուսանողութեան իմացական ու բարոյական կարողութիւններուն մօտէն տեղեկանալու համար :

— Քղիի կրթական եւ ազգային վիճակը. — Պարբերաբար շատ տխուր լուրեր կ'առնենք Քղիէն, տեղւոյն աղգային ու կրթական գործերու մասին : Վանքերը եւ իրենց հասոյթները քաշող քաշողի, թաղային գործերը տակնուվրայ եւ դպրոցները չափազանց անբարեկարգ վիճակ մը ունին հոն. ու ժողովուրդը որ աչք չի կրնար բանալ արդէն տնտեսական յոռի պայմաններու երեսէն, վհատած է եւ ի՞նչ ընելիքը չի գիտեր :

Քղիի առաջնորդն է Արժ. Տ. Արիստակէս Վ. Խաչատուրեան, որուն վրայ կը ծանրանայ ամէն պատասխանատուութիւն : Քղի բաղմապահանջ վիճակ մ'է եւ տեսած է ընդհանրապէս կարող ու ժրջան առաջնորդներ՝ որոնք յարգուած են թէ՛ ժողովրդէն եւ թէ՛ աղաներէ — բայց ո՛չ այն յիտաած-ղուխ աղաներէն որոնք զարպաս կ'ընեն այժմ Տ. Արիստակէս վարդապետին — եւ որոնց օրով տեղական գործերը յուսալից ընթացք մ'ունեցած էին : Ֆիդիքապէս տկար, հիւանդոտ ու մառառապէս յետին աստիճան անձուկ առաջնորդ մը ի՞նչ պիտի

կրնայ ընել : Մեղի, սակայն, ամէնէ աւելի սա՝ տարօրինակ կը թուի թէ՛ ի՞նչ պէս այսքան հրապարակային ու անձնական գանգատներ տեղի ունենալով հանդերձ, Աղգ. Պատրիարքարանն անտարբեր կը մնայ դեռ եւ աղղու անօրինութիւն մը չընեն :

— Կրօնափոխութիւն. — Վանէն կը հաղորդեն հետեւեալ լուրերը :

Կլոր Դարին մէջ տակաւին իրենց մայրենի եկեղեցիէն չբաժնուող քանի մը տուներն ալ համակերպեցան դաւանափոխ ըլլալու. Տ. Մեսրոպ քահանան միայն բացառութիւն կը մնայ : Այդ թաղին մէջ կաթոլիկ վարժարան մը պիտի շինուի :

— Արարուց եկեղեցւոյ շրջանակին մէջ գտնուող Այիճեանց թաղի աղգայինները, 110 տունէ բաղկացած, նոյնպէս զիմեցին կաթոլիկութեան, իրենց թաղապետ Ճոնեանի առաջնորդութեամբ, որուն տուները լեցունկեկ ամապանեւրով պիտի վարձուին, մատուոյ եւ վարժարանի վերածուելու համար — աւելորդ է ըսել թէ լատինական :

— Բիւզանդեան Մարտիրոս վարժապետ Կաթոլիկներուն տրամադրութեան տակ դրաւ իր մասնաւոր վարժարանը, ուր 200 հայ աշակերտուհիներ կը յաճախեն. վարժապետը ու իր տղան գոհացուցիչ ամսաթոշակ պիտի ստանան եւ պիտի շարունակեն պաշտօնավարել նոյն դպրոցին մէջ :

— Յանկոյսներ եկեղեցւոյ թաղին մէջ Ֆոէճները 1300 ոսկիի սակարկեցին մասնաւորի մը նորակառօյց տունը եւ ընդարձակ այգին, ուր պիտի կառուցանեն եկեղեցի, վարժարան եւ ֆրանս. հիւպատոսարան :

— Դաղքիս շրջակայ Գուրուպաշ հայաբնակ գիւղը, իբր հարիւր տունէ բաղկացած, քանի մը օր առաջ խմբովին կաթոլիկ եղաւ. առայժմ իրենց նորընծայ քահանան միայն գուրսը մնացած է : Նոյնպէս Աւերակ անուն գիւղին 230ի չափ հայ ընտանիքները, սա տարբերու-

Թեամբ որ քահանանին ալ միացած է իրենց, եւ անցեալ կիրակի պատարագեց կաթողիկ մատրան մէջ :

Ուրիշ հայ եկեղեցական մը, Սքանչեւազործ վանքին նախորդ վանահայր Լէսքցի Յակոբ վարդապետ, ինքն ալ թողուց վեղարը՝ շղարշաւոր սեւ փակեղը ընտրելու համար: Այս վերջինին մասին կը պատմեն թէ իր հոգևոր պաշտօնին մէջ գործած զեղծումները սքողելու համար զիմած է հաւատախիտութեան: Աղթամարայ թեմէն ալ՝ զաղթական քահանայ մը:

— Աղթամարի թեմերէն ամբողջ զիւղախումբի մը հայերն ալ կաթողիկոսութեան զիմելու վրայ են զրեթէ. այս զիւղերէն Կէմը անցեալ եօթնեկին մէջ օրինակը տուաւ գործնական կերպով. չորս տուներ միայն յամառեցան մնալ իրենց մայրենի եկեղեցիին ծոցը:

— Ատանայի մեր թղթակցէն.

«Նոր տարիի առթիւ ի նպաստ աղքատ ուսանողներու, Աշխէնեան վարժարանի մէջ նուագահանդէս մը կատարուեցաւ որուն հասոյթն եղաւ հարիւր մէծիտի չափ»:

Գովելի է Ատանացիներու այս եռանդը որով իրենց աղքատներուն համար օտարին զիմելու տեղ, միջոցներ կը ստեղծեն հասոյթի՝ հոգալու համար իրենց կարօտեալները:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Յրանսայի անկումը. Հոչակաւոր հակասեմական Տօլումոն, իր հայրենակիցներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ Է. Թէրիի վերջերս հրատարակած վիճակագրութեան վրայ: Տօլումոն թիւերով կ'ապացուցանէ թէ Յրանսա իրաւցնէ կը դրոշուի այն ճամբուն վրայ որ քաղաքական ու առեւտրական կործանման կ'առաջնորդէ: Մասնաւորապէս առեւտրական տեսակէտով շեշտեց թէ Յրանսա եւրոպական ազգերու մէջ վեցերորդն է քսանը

հինգ տարիէ ի վեր: Անկէ ի վեր Գերմանիոյ առեւտրական նաւերու տակառաջակն աւելցած է քան Յրանսայինը: Եւ աւելցուց թէ Գերմանիա աշխարհի վաճառականութեան մէջ մեր տեղը բըռնեց: Այս տաղնապալից յայտարարութեան ապացոյցն այս է որ 1875—1897 Գերմանիոյ արտածումները 52 միլիոն անգլ. ոսկի աւելցած են, մինչ Յրանսայինը ոչ թէ աւելցած չեն, այլ դրեթէ 11 միլիոն անգլ. ոսկի ինկած են: Այս անկումներուն հանդէպ սոսկալի բանն ա'յն չէ թէ Յրանսայի ծախքերը հետզհետէ կ'աւելնան, թէ իր ժողովուրդը աշխարհի ամենէն ծանր ելեւմտացոյցն ունի եւ ամենէն խոշոր պարտքը, այլ ա'յն է որ ազգին մեծութեան համար եղած բոլոր զոհողութիւններն ապարդիւն կը մնան, ողբալի կերպով ամուլ: «Աշխարհի համար կ'ապրինք, յարեց տխուր շեշտով, շնորհիւ Բարիզի. այն Բարիզին զոր Եւրոպայի ու Ամերիկայի կեղծաւորները Ամբարիշտ Բաբելոն կը կոչեն եւ ուր կուգան երբեմն իրենց մոլութիւնները պարտկելու»:

Անգլ. գայլոյքը. — Անգլ. թերթ մը սաստիկ պայքար մը կը մղէ Բարիզի մամլին դէմ որ, կ'ըսէ, Յրանսայի հանրային կարծիքը կը մոլորեցնէ՝ սուտ լուրեր տարածելով Անգլիոյ մասին: Իրաւ է որ մեր կառավարութիւնը պատեհաբար ընել չի փափաքիր, սակայն եթէ պարտաւորուինք, դարձեալ պատրաստ ենք ինչպէս ասկէ ամիս մը առաջ: Փոխած չենք ո'չ մեր քաղաքականութիւնն, ո'չ ալ մեր որոշումը՝ մեր քաղաքականութիւնն արդիւնաւոր ընելու համար:

Ազգերու նկարագիրը. — Մոնդէկայա (Համա. այս թուի «Հասկաքաղ»ը) ամփոփելով զանազան ազգերու իրարու նրկատմամբ ըրած դատաստանները, որոնց ամենքն ալ անբաւական են կամ կուսակցական, հետեւեալ պատկերը դժած է ազգ. նկարագիրներու մասին. — Իտալացիք՝ զեղարուեստասէր ու տոխոտ, Յրանսայիք՝ զիւրադգած, յողորդդ ու չամբուշ, Գերմանացիք՝ միամիտ (!) ու

խանդավառ, Անդլիացիք՝ անձնասէր, բարեպաշտ, կեղծապարիշտ, հալաւտ, Ռուսք՝ ջլախտաւոր: Իսկ մերեւելք կը հարցնենք Պր. գիտնականին:

Սուսանի վարչութիւնը. — Սուտան բաժնուեցաւ չորս մեծ ու երեք երկրորդական գաւառներու: Մեծ գաւառներն են Օմտուրման որ կ'երկնայ մինչեւ Ապու-Հարաս Նեղոսի վրայ, և Ապու-Հազա Սպիտակ Նեղոսի վրայ, Սենաար, Բասալա ու Ֆաշոտա: Երկրորդական գաւառներն են Ասուան, Ուատի-Հալֆա ու Սուաքիմ: Բարիդեան թերթ մը այս և ուրիշ խնդիրներու վրայ խօսելով՝ կ'ըսէ թէ Ձարը, Վիլհելմ կայսրն ու Ֆէլիքս Ֆոռ գարնան սկիզբը պիտի տեսակցին Ռիվիէրա: Բայց տարակոյս չկայ բնաւ թէ, կ'ըսեն ուրիշ թերթեր, Գերմանիա Անգլիոյ քաղաքականութեան շատ նշաւաւոր է Սուտանի մէջ: Ֆրանսացիք այս մասին բան մը չեն կրնար յուսալ Գերմանիայէն:

Ֆրանսական օրապետութեան դեմ դժգոհներ. — Նիւֆաուլէնտէն (Հր. Ամերիկա) կը հեռագրուի թէ Ֆրանսական իրաւունքներու դնումը մեծ դոնու-նակութիւն պատճառած է կղզիին ամէն կողմերը: Կղզեցիք վստահ են թէ Չէմպլէյն պիտի ազատէ զիրենք Ֆրանսական տիրապետութենէն, ինչպէս Ամերիկացիք Բուպացիներն ազատեցին Սպանիացիներէն:

Կովկասի Ռուս գաղութները. — Ռուս կառավարութիւնը Կովկասի Ռուս նոր գաղութներէն իւրաքանչիւրին կը կցէ մէջ մէկ գիւղատնտես—գիտնական որ զաղթականներուն ցոյց պիտի տայ հողերու տեսակները, մշակելի սերմերը հողի իւրաքանչիւր խաւին վրայ, և առողջապահիկ բնակութիւններ հաստատելու միջոցները:

—Կովկասի լեռնաշղթայի վրայէն երկաթուղի մը անցնելու միջոցները կը ծրագրուին այս պահուս:

Անգլիա ու Ֆրանսա. — Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Տէլեքսէ Բարիլի անդլ. դեսպանին հետ քանի մ'օր

առաջ տեսակցութեան ատեն կորովի լեզու մը դորձածեր է, նոյն իսկ երկու ամիս առաջ դորձածածէն աւելի: Տէյլի Նիւզ այս բանին կը վերադրէ անցած Ուր. օր Լորտ Սալզպըրիի յանկարծ նստի գումարելը նախարարներու խորհուրդը:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Խրդայի Շերիֆի ու Սելամըզի հանդեսներ. — Անցեալ Ուր. օրը, մեծ հանդէսներով կատարուեցաւ Խրդայի Շերիֆի ու Սելամըզի թիւնը: Վեհ. Սուլթանը հանդիսական թափորով Տոլմա-Պազէի Պալատը դնաց և անկէ Թեքիֆէ շոգեմակոյկով Թօփ-Գափուի պալատը: Վեհ. Սուլթանը ցամաք ելլելով՝ նորէն քառածի կառք մը բազմեցաւ ու Սօուք-Չէմէի ճամբով ու կայս. Թանգարանի ու Փողերանոցի առջեւէն անցնելով՝ Պապը-Հիւմայունէն դուրս ելաւ և դնաց Սյա-Սոֆիա մզկիթը ուր տեղի ունեցաւ Սէլամըզի արարողութիւնը, Կառքին երկու կողմէն հեծեալ կ'ընթանային կայսերազուն իշխան Ահմէթ ու Ապտիւլզատէր էֆէնդիները: Իսկ հետիոտն կ'երթային նախարարները, զինուորական ու քաղաքային պաշտօնատարները՝ երկու կարդի վրայ: Ն. Վեհափառութիւնն ուղղակի դնաց Խրդայի Շերիֆին գտնուած տեղը: Երկու պաշտօնատարներ խնկամաններով հետեւեցան Ն. Վեհափառութեան: Ժամը 9ին Ն. Վեհափառութիւնն իր ձեռքով բացաւ Խրդայի Շերիֆի ծածկոցը ու նուիրական վերարկուն համբուրեց. յետոյ, կայս. իրատէի մը համաձայն, Մեծեպարքոսը, Շէյխ-Իւլ-Իսլամը, նախախարներն և այլք համբուրեցին կարգաւ. իւրաքանչիւրին թաշկինակներ շնորհուեցան որոնց եղերքները կրօնական վերտառութիւն մը բանուած էր, Իֆնէի աղօթքը կատարելով՝ Պաղատա Քէօզկը դնաց և հոն կրօնական ընթերցուածնե-

բու ունինդրելէ ետքը ժամ 11ն անցած, դարձեալ ԹեքիՖիյէ շողեմակոյկով Տըլմա-Պահչէ ցամաք ելաւ և անկէ հանդիսական թափորով վերադարձաւ Կայս. Պալատը :

Ֆրանսական նոր դեսպանի դիւանաօրհանական դաւանանքը. — Երբ «Ֆիկարօ»ի խմբագիրը խօսքը Ֆրանսայի քաղաքականութեան վրայ դարձուց, Պր. Բոնսթան ըսաւ. — «Եթէ մէկը պատիւ ունի իր երկիրը ներկայացնել օտար երկրի մէջ, ասոր գործը զիւրացնելու համար, մամուլը փրկարար դեր մ'ունի կատարելի, իրերը սեւ գոյներու տակ տեսնելու չէ, երեւան հանելու չէ այն խնդիրներն որոնք կը բաժնեն, այլ զանոնք որ երկու տէրութեանց մերձեցում յառաջ կը բերեն :

— Իզմիրի լրագիրները կը ծանուցանեն թէ Այսոյնի կուսակալ Քեամիլ փաշայի հրամանով, ոստիկանութիւնը ձեռնարկեր, հաւաքել կարգ մը թափառաշրջիկ ու կասկածելի անձերու կրած զէնքերը : Այսուհետեւ զէնք կրելը խստիւ արգելուած է : Այս տնօրէնութեամբ կը յուսացուի ոճիրներու առաջն առնել :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Սիվրիիսար. — Ն. Տ. Ն. Ֆռ. — Թերթերը կանոնաւորապէս զրկուած են թիւ 518էն սկսեալ մեղադրանքնիդ անհարկի է : Թերեւս սխալ տեղ գացեր է և քիչ մը ուշ հասնի Ձեզի :

Սիվրիին, Ս. Վ. — Կը զարմանանք թէ ի՞նչպէս Ձեր թերթերը Մահալըճ կ'երթան : Այս անկանոնութիւնը մեր կողմէն չէ, վստահ եղէք : Գաւառական բռնորդ պիտի հրատարակուին, միւս յանձնարարութիւններն ալ պիտի գործադրուին ճշտիւ :

Տիարպեփիւր, Մ. Դ. — Ձեր Դեկտ. 30ը առնելէ առաջ, գրքերը զրկուած են. Յօդուածնիդ հրատարակելի :

Տիվրիլի, Դ. Սարկ. — Ղրկեցինք Ձեր ուղածները :

Մ. Ազիզ, Լ. Ս. — Շնորհակալութեամբ ստացանք Ձեր լուրջ լեզուաբանականը, որ հետզհետէ պիտի երեւայ :

Մաշկարա, Մ. Ա. — Ձեր ուսանողներու աշխատութիւնը օգտակար է և պիտի տպուի : Դպրոցին համար պէտք եղածները կրնան զրկուիլ :

Մահալըճ, Ք. Է. — Կրնաք փոսթայի փուլ զրկել ապահովագրեալ : 34 թիւէն սկսեալ պիտի զրկուի Ձեզի :

Պէյրուք, Ն. Պ. — Ստացանք ընկալագիրը այսօր զրկեցինք մեր Արժ. Գործակալին :

Ամասիա, «Խրիս». — Կը սպասենք շարունակութեան Ձեր վէպիկին, որ հրատարակելի է :

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ընկերական
Կրօնափոխութեան շարժում
Պատկերներ խաղամշներու աշխարհէն
Ս. Դ.
Մ. Թուրեան

Գրական
Որբուհին
Բողոքի քանարաբի
Ս. Շեքեր
Թ. Թ.

Ֆիսական
Քրօնիկ
Եղիազար Միսաբեան
Ժողովրդ. Բանահիւսութիւն

Կրօն, վեպ—առակ
Յ. Մանուկեան

Հասկաբաղ
Դարձեալ Pro Domol. — Պր. Մ. Աղաբէգեանց ու Ձիթոկոյի Կրօն. Համաժողովը. — Կեն. սագրաչանի մը սխալը. — Իզմիրեանց մրցանակի արժանացող գործերու քննութիւնը : ԽՄԲ.

Լուրեր
Աղբ., Բաղ., Ներքին :

ԱԶԴ

Համեղ ու ընտիր լոխում պատուական կը ծախուի տեղ մը՝ զրնով չառ աժան. Ա՛լ մի՛ վարանիք, եկէ՛ք ըշտապով Լսկի Զապթիյէ, Պէրպէրեանին քով. Հոն կրնաք գտնել ամէն տեսակն ալ Հրամեցէք, կերէք, շէշնին է հեյալ : Սարգիս Ալէմեան, չաքարավաճառ, Դո՛հ պիտի ընէ ըզձեզ անսպառաճ :

Արտօնատէր. — Հ. Ս. Խ. ԻԹԻԻՃԵԱՆ

ՏՊԱԳԻ. ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՊԵՐԵԱՆ